

ФОРМИ ТА МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ШКІЛЬНІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

FORMS AND METHODS OF IMPLEMENTATION OF INTERDISCIPLINARY LINKS IN SCHOOL MUSIC EDUCATION IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

У статті розкриваються організаційні форми та методи реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в Китайській Народній Республіці. Визначено зв'язки музичного мистецтва з іншими навчальними предметами (література та мови: рідні й іноземна, історія, географія, математика, народознавство, малювання, інформаційні технології тощо). Характеризовано організаційні форми і методи навчання, що сприяють реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні музиці, зокрема: інтегровані уроки, театр тіней, конкурси, змагання, шоу талантів, ігри тощо. Так, інтегровані уроки передбачають орієнтацію на розвиток соціально-пізнавального досвіду учнів, урахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей, спрямованість на організацію цілісної навчально-пізнавальної діяльності, усвідомлення зв'язків між речами, що існують у природі, формування в учнів цілісних знань та реалізацію виховної функції навчання. Театр тіней є різновидом народної драми і передбачає зв'язок музики, малювання, скульптури, історії, літератури, театрального мистецтва, народознавства, практичної діяльності тощо, що здійснюється завдяки інсценізації школярами оповідань за допомогою тіньових персонажів-ляльок, зроблених зі шкіри тварин або картону. Організація і проведення різноманітних творчих конкурсів, змагань, шоу талантів, ігор передбачають застосування онлайн-курсів, інтерактивних навчальних програм, онлайн-платформ, онлайн-дошок (Chaoxing, XuetaoX, Wisdom Tree, Seewo, Padlet тощо) і спрямовані на розвиток індивідуальних здібностей учнів, їхніх пізнавальних процесів, активізацію навчально-пізнавальної діяльності, оптимізацію навчання тощо. Виокремлено проблеми застосування організаційних форм і методів, що сприяють реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті Китайської Народної Республіки, зокрема: недостатнє обладнання закладів загальної середньої освіти (особливо в сільській місцевості) потрібною технікою для застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; недостатня підготовка вчителя до проведення занять, на яких поєднується навчальний матеріал із різних навчальних дисциплін.

Ключові слова: міждисциплінарні зв'язки, форми, методи, шкільна музична освіта,

школярі, урок, театр тіней, Китайська Народна Республіка.

The article depicts the organizational forms and methods of implementing interdisciplinary links in school music education in the People's Republic of China. The connections of musical art with other subjects (literature and languages: native and foreign, history, geography, mathematics, ethnology, art, information technologies, etc.) are determined. The organizational forms and teaching methods that contribute to the implementation of interdisciplinary links in music education are characterized. They are integrated lessons, shadow theatre, contests, competitions, talent shows, games, etc. Integrated lessons involve orientation towards the development of schoolchildren's socio-cognitive experience, taking into account their age and individual characteristics, focusing on the organization of holistic educational and cognitive activities, awareness of the connections between things that exist in nature, formation of schoolchildren's holistic knowledge and implementation of bringing-up functions of learning. Shadow theatre is a type of folk drama and involves music, painting, sculpture, history, literature, theatrical art, folklore, practical activities, etc. It is carried out due to the staging of stories by schoolchildren with the help of shadow puppet characters, made of animal skin or cardboard. The organization and holding of various creative contests, competitions, talent shows, games involve the use of online courses, interactive educational programs, online platforms, online boards (Chaoxing, XuetaoX, Wisdom Tree, Seewo, Padlet, etc.) and are aimed at development of schoolchild's abilities, their cognitive processes, activation of their educational and cognitive activities, optimization of learning etc. The problems with using organizational forms and methods that contribute to the implementation of interdisciplinary links in school music education in the People's Republic of China are singled out. They are: insufficient equipment of general secondary education institutions (especially in rural areas) with the necessary tools for the use of modern information and communication technologies; insufficient teachers' training for conducting classes that combine educational material from different subjects.

Key words: interdisciplinary links, forms, methods, school music education, schoolchildren, lesson, shadow theatre, the People's Republic of China.

УДК 373.5.016:78](510)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.5>

Янься Ван,

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Лі Ма,

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Цяньє Лі,

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Формування цілісних знань особистості, її широкого світогляду, усвідомлення зв'язків, що існують між різними об'єктами та явищами у світі є важливими завданнями сучасної освіти. Цілісні знання дозволяють уникнути фрагментарного, однобічного погляду на природу та світ навколо й сприяють усвідомленню учнями природних і соціальних закономірностей

і зв'язків. З огляду на це з метою організації ефективного навчання вчителям потрібно встановлювати зв'язки, що існують між різними навчальними предметами, та сприяти їх вивченню й усвідомленню учнями за допомогою різних організаційних форм і методів навчання.

Слід відзначити, що система освіти в Китаї перебуває у стадії активного реформування, орієнтованість на підвищення ефективності навчання, розвиток індивідуальних талантів учнів та їх можливості

самореалізуватися в соціумі. Відповідно, перед системою освіти постає завдання якісної професійної підготовки вчителів, які прагнуть до організації ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, здійснення індивідуальної та соціальної орієнтації освітньої діяльності, розвиток потенціалу кожного учня тощо. Це досягається, зокрема, завдяки посиленню уваги до вивчення мистецьких дисциплін і залученню елементів мистецтва у викладання всіх навчальних предметів, що передбачає підготовку вчителя до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі навчання.

У свою чергу, музичне мистецтво дозволяє встановити зв'язки практично з усіма навчальними дисциплінами, а музика, здійснюючи гармонізуючий вплив на особистість, сприяє зниженню втомлюваності учнів, активізації їхньої емоційно-почуттєвої сфери, пробудженню творчих сил особистості і, загалом, підвищенню її розумової активності.

З огляду на це корисним і цікавим є вивчення специфіки реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в КНР через різні організаційні форми і методи навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Слід відзначити, що сучасними вітчизняними та закордонними науковцями досліджуються окремі аспекти проблеми реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті КНР. Так, О. Іонова, С. Лупаренко і Ю. Лахмотова [2], С. G. Martin [5], Z. Wang, P. Wang [8], D. Zheng [9] розкривають теоретичні засади здійснення естетичного виховання школярів у КНР, у тому числі інтегрованого підходу до естетичного виховання. Ван Юечжи [1], С. Martin [5], Zhuo Yu і Bo-Wah Leung [11] аналізують міжпредметні зв'язки у змісті навчальної програми з музики в Китаї та принципи їх реалізації в освітньому процесі. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва висвітлено у роботах Чжоу Мінь [3], Zhuo Yu, Bo-Wah Leung [11]. Окремі науковці досліджують міжпредметні зв'язки, що існують між музичним мистецтвом та іншими навчальними предметами, зокрема: математикою (Qian Wang, Junyi Luo [6], A. Song, O. Kulm Gerald, Ma Tingting [7]), мовами (Cuishan Shi [4]), історією (J. Znidarsic [12]), малюванням (Го Мінь [14]), інформаційними технологіями (Хе Лінгна [15]).

Утім, питання практичної реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в КНР через різні організаційні форми і методи навчання не стало предметом досліджень учених, що і зумовило цей науковий пошук.

Мета статті – розкрити форми та методи реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в Китайській Народній Республіці.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У шкільній музичній освіті в Китаї велике значення

має розвиток творчих здібностей учнів, їхніх талантів і індивідуальних особливостей. Це досягається, зокрема, завдяки встановленню міждисциплінарних зв'язків між музичним мистецтвом та іншими навчальними предметами, що дозволяє учням цілісно усвідомити навчальну інформацію та зрозуміти природу речей. Так, музичне мистецтво тісно пов'язане з літературою та мовами (рідною та іноземною), історією, географією, математикою, народознавством, малюванням, інформаційними технологіями тощо (Чжоу Мінь, Bo-Wah Leung, Cuishan Shi, Junyi Luo, Cr. Martin, Qian Wang, A. Song, O. Gerald, Tingting Ma, Zhuo Yu) [3- 7; 11].

Основною формою реалізації міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в Китаї є інтегровані уроки, які передбачають орієнтацію на розвиток соціально-пізнавального досвіду учнів, урахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей, спрямованість на організацію цілісної навчально-пізнавальної діяльності та реалізацію виховної функції навчання. Під час інтегрованих уроків активно застосовується навчальний матеріал з різних предметів, що допомагає краще усвідомити зв'язки між явищами та об'єктами, що існують у природі, та сформулювати в учнів цілісні знання.

Наприклад, інтегровані уроки проводяться для вивчення музичного мистецтва та мандаринської мови, її синтаксису, вимови, а також формування здібностей учнів зрозуміти усне мовлення [4].

Окрім того, поширеними є уроки, де інтегруються музика та інші види мистецтва. Наприклад, під час інтегрованих уроків школярі вивчають навчальний матеріал, що поєднує китайське класичне художнє мистецтво та класичну музику, китайське народне мистецтво та народну музику. Так, китайський класичний пейзаж «Подорож горами та струмками» є репрезентативним твором художника династії Північна Сун Фань Куана. Відчуття величних гір та дзюрчання води у класичній музиці допомагає учням глибше зрозуміти величний та піднесений художній задум твору та поглибити його розуміння. Також на інтегрованих уроках учні можуть оцінювати селянські картини, що розкривають китайське народне мистецтво, прослуховуючи народну музику «Гірський мінор Імен» [14]. Поєднання аудіовізуальних відчуттів допомагає покращити розуміння учнями суті певного напрямку художнього мистецтва та оцінити красу музики і живопису, щоб досягти оптимізації навчання [14].

Інтеграція викладання художнього мистецтва та музики може здійснюватися за рахунок поєднання окремих елементів художнього мистецтва та музичних творів. Зокрема, з точки зору художньої освіти контраст між високими та низькими, швидкими та повільними ритмами та тембрами в музиці

відповідає щільності, товщині та глибині ліній, а також зміні відтінку, легкості та чистоти в музиці й кольорі. Наприклад, на уроці вчителі можуть пов'язати тембр звучання музичних інструментів з характеристиками ліній у декоративному штриховому малюнку, а товщину і тонкість ліній – виразити через мелодії. Зміна світла і тіні під час малювання схожа на ефект тембру в музиці. Звичайно, це не просте накладення курсів мистецтва та музики; основна увага приділяється внутрішньому зв'язку та проникненню знань двох навчальних предметів для досягнення спільного навчальної мети [14].

Завдяки вільній творчій діяльності під час інтегрованих уроків учні мають можливість краще зрозуміти основні елементи музики (швидкість, сила, ритм та коливання висоти тону), а потім виявляти емоції в музиці. Це сприяє розвитку уяви і творчості учнів, їхнього творчого мислення й ентузіазму в навчанні [14].

Окрім того, реалізація міжпредметних зв'язків здійснюється завдяки організації театру тіней (гра тіней або гра ліхтарів), що виступає різновидом народної драми і передбачає зв'язок музики, малювання, скульптури, історії, літератури, театрального мистецтва, народознавства, практичної діяльності тощо. Театр тіней є одним із найдавніших видів драматичного мистецтва Китаю та визнаним надбанням китайської культури та мистецтва. Він передбачає інсценізацію оповідань за допомогою тінювих персонажів-ляльок, зроблених зі шкіри тварин або картону.

Для організації вистави театру тіней школярі пишуть сценарій, знайомляться з відповідною літературою, визначають план роботи і розподіляють відповідальність за виконання різних завдань між собою, вигадують образи тінювих лялькових персонажів, обирають потрібні матеріали для їх виготовлення, вирізання і збирання, оцінюють їхню динаміку та емоційну експресію, підбирають відповідну сценарію музику і саундтреки, виготовляють декорації та потрібне обладнання, здійснюють монтаж тінювої лялькової вистави [13].

Театр тіней сприяє сприйняттю і кращому розумінню школярами музики та мистецтва, загалом, розвитку їхніх практичних, організаторських і координаційних умінь і навичок, естетичних здібностей, навичок групового співробітництва в музиці та мистецтві, уміння спілкуватися, слухати та вносити пропозиції при груповому співробітництві, формуванню критичного мислення, здатності ідентифікувати та розв'язувати організаційні, виконавські та особисті проблеми тощо [13].

Уроки із залученням сучасних інформаційних технологій також допомагають реалізовувати міждисциплінарні зв'язки у закладах освіти КНР. Так, вчителі використовують смартфони, комп'ютери та інше обладнання протягом занять. Їм непотрібно бігати між музичними інструментами і дошкою, що

дуже зручно для вчителів музики. Коли учні працюють у групах, вчителі використовують смартфони та інше обладнання для запису музики, виступу або результатів виконаних завдань, а потім проєктують записану на смартфон інформацію на інтерактивну дошку, передаючи запис на екран та надаючи можливість іншим учням побачити результати діяльності групи чи окремого школяра [15]. Це сприяє підвищенню рівня успішності дітей, їхньої впевненості у собі, пошкваленню освітнього процесу, його оптимізації та унаочненню навчання.

Окрім того, останні роки поширення набувають й інші можливості інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема освітні онлайн-курси, інтерактивні навчальні програми й різноманітні онлайн-платформи, онлайн-дошки (Chaoxing, XuetangX, Wisdom Tree, Seewo, Padlet тощо), які також сприяють реалізації міжпредметних зв'язків [3; 8; 9].

Міжпредметні зв'язки реалізуються і при організації різних творчих конкурсів, змагань, шоу талантів, ігор тощо. Так, при проведенні конкурсу давньої поезії вчителі використовують інтерактивні навчальні програми для організації навчання, веселі змагання, співи, гру на музичних інструментах, ігри та інші методи, щоб спонукати учнів до навчання та активізації їхніх пізнавальних процесів. При проведенні конкурсу декламації безпосередньо використовується дошка Seewo: завдяки функції «Давні вірші» в меню «Інструменти» учитель визначає майстерність учнів у читанні стародавніх віршів з китайських підручників. При декламації «Безсмертної поезії» Лі Бай перед уроком учитель використовує функцію Seewo «Класна діяльність», щоб розробити завдання «Вибрати вірші, написані Лі Бай» і дозволити учням змагатися, застосовуючи інтерактивну дошку. Окрім того, для кращого вимовлення стародавніх рими та сучасних звуків школярі можуть заспівати стародавні вірші й пісні (зокрема, на мелодію «Тихих нічних дум» тощо). Цікаво, що китайська стародавня поезія має довгу історію розвитку та вивчення, тому і вчителі, і школярі прагнуть урізноманітнити процес вивчення стародавніх віршів, декламуючи і співаючи їх.

Загалом, вчителі часто використовують онлайн-платформи для організації навчання та надання допомоги учням у вивченні та розумінні стародавньої китайської поезії. Онлайн-платформа може бути викликана у будь-який час і для виконання різних завдань відповідно до різного рівня успішності учнів, їхнього віку, здібностей, а таке навчання стає більш гнучким та відкритим. Ці заняття сприяють не лише захопливій та ефективній організації навчання і підвищенню пізнавальної активності дітей, але й збереженню і розвитку традиційної культури Китаю.

Організація шоу талантів у класі передбачає інтеграцію різних мистецьких дисциплін із технічною підтримкою: завдяки онлайн-платформам

і онлайн-дошкам школярі можуть показувати свої виступи, заздалегідь підготовлені та записані завдання та оцінювати один одного. Учні записують відео зі співом, грою на музичних інструментах та іншими виступами вдома та завантажують їх на онлайн-платформи, що дозволяє чітко розрахувати час заняття й оптимізувати навчання. Якщо дозволяють умови, учні також можуть організувати обміни думками й дискусії (у класі чи онлайн).

Утім, проблемою такої організації навчання є те, що не всі заклади загальної середньої освіти в Китаї (особливо в сільській місцевості) мають необхідне обладнання, щоб проводити заняття із застосуванням сучасних освітніх технологій. Тому зараз все ще дещо складно реалізувати інтегроване навчання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій по всій країні. Окрім того, проведення занять, на яких поєднуються навчальний матеріал із різних навчальних дисциплін, вимагає особливої підготовки вчителя: широких і різнобічних знань, умінь поєднувати різний навчальний матеріал, знаходити точки дотику між різною інформацією, використовувати обладнання й новітні освітні технології, виявляти знання дитячої психології та гнучкість у підборі й застосуванні організаційних форм і методів навчання тощо. Однак, не всі вчителі музики можуть пройти якісне навчання і підвищення кваліфікації через недостатню якісну професійну підготовку педагогів у закладах вищої освіти, відсутність постійного доступу вчителів (особливо із закладів освіти, розташованих у сільській місцевості) до навчальних, методичних і дослідницьких заходів та навчання, що проводяться з метою підготовки вчителів.

Висновки і подальші перспективи. Отже, міждисциплінарні зв'язки у шкільній музичній освіті в Китаї реалізуються завдяки різним організаційним формам і методам навчання, як-от: інтегровані уроки, театр тіней, конкурси, змагання, шоу талантів, ігри тощо. Велику роль в організації та проведенні таких занять відіграють новітні інформаційно-комунікаційні технології (освітні онлайн-курси, інтерактивні навчальні програми й різноманітні онлайн-платформи, онлайн-дошки), що дозволяють цікаво й ефективно організувати заняття, оптимально використовувати навчальний час, захоплювати дітей вивченням нового матеріалу, активізувати їхню навчально-пізнавальну діяльність та пізнавальні процеси.

Дана стаття не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними вважаємо визначення напрямів використання досвіду Китаю щодо реалізації міжпредметних зв'язків у процесі музичної освіти школярів у закладах загальної середньої освіти України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ван Юежчи. Музичне виховання молодших школярів у Вальдорфських школах КНР та України:

дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харківський державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. 197 с.

2. Іонова О., Лупаренко С., Лахмотова Ю. Інтегрований підхід до естетичного виховання школярів у КНР. *Освітологічний дискурс*. 2020. № 1(28). С. 143-154. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.12>

3. Чжоу Мін. Виховання естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників у закладах вищої освіти Китаю засобами вокальної майстерності : дис... доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 2022. 234 с.

4. Cuishan Shi. Developing Mandarin and music interdisciplinary lesson plans. *Interdisciplinary lesson plans for teaching Mandarin and music to elementary school students : practicum*. Bloomington : Indiana University Jacobs School of Music, 2020. 104 p.

5. Martin Cr. G. Discovering the East of China: Chinese Music in Elementary School. URL : <https://folkways.si.edu/discovering-east-china-elementary-school/lullaby-vocal-outdoor-solo-programmatic/music/tools-for-teaching/smithsonian> (дата звернення: 08.12.2019).

6. Qian Wang, Junyi Luo. Chinese folk music and its effect on human mathematical thinking skills. *Interdisciplinary Science Reviews*. 2022. Issue 47(1). Pp. 97-106, DOI: 10.1080/03080188.2021.1956798

7. Song A. An, Gerald O. Kulm, Tingting Ma. The Effects of a Music Composition Activity on Chinese Students' Attitudes and Beliefs towards Mathematics: An Exploratory Study. *Journal of Mathematics Education*. 2008. Vol. 1. № 1. P. 96-113.

8. Wang Z., Wang P. Consideration on Network Aesthetic Education. *China Adult Education*. 2009. Vol. 15. p. 63.

9. Zheng D. Consideration on New Media Aesthetic Education. *Journal of Changchun University*. 2013. Vol. 23. pp. 362-365.

10. Zhuo Yu, Bo-Wah Leung. Music teachers and their implementation of the new Music Curriculum Standards in China. *International Journal of Music Education*. 2019. Vol. 37(2). Pp. 178-197. DOI: 10.1177/0255761418820647

11. Znidarsic J. Interdisciplinary interaction between music education and history: shaping the musical preferences in classical music of the 20th century. *CEPS Journal*. 2022. Vol. 12. № 2. Pp. 197-216. DOI: 10.25656/01:25228

12. 教学观察 | 音乐、美术跨学科PBL项目式学习 : 皮影戏《广陵散》, 2022. URL : http://www.bfsutw.com/News/news_item/id/204 (дата звернення: 07.02.2023).

13. 郭敏. 美术与音乐跨学科教学促进美术教师课程融合能力提升. 2020. URL : <https://zjyxx.net/newsinfo/1307145.html> (дата звернення: 07.02.2023).

14. 何玲娜. 乡村学校“音乐+X”跨学科教学研究. 中国教育新闻网. 2022 URL : https://k.sina.com.cn/article_7517400647_1c0126e4705902kq7l.html (дата звернення: 06.02.2023).